

2011

12 003

ԱՆԷՔՍԱՆԴՐ ԱՐԷԼԵԱՆՑ

ՄԿԻՃԻ ՀԱՐՍԱՆԻՔԸ

Ֆարս մի գործողութեամբ

ԲԱՔՈՒ
Տպարան „ԱՐՐՐ“
1895

891.99

Ա-13

891.99

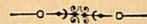
Ա-13

[Handwritten signature]

ՄԿԻՃԻ ՀԱՐՍԱՆԻՔԸ

Ֆարս մի գործողութեամբ

Հեղինակուծին ԱԼԷԻՍԱՆԴՐ ԱՐԷԼԵԱՆՑԻ:

ԲԱՔՈՒ

Տպարան „Ա. Բ. Օ. Բ.“

1895.

29429-к-2

Дозволено Цензур. Тифлисъ 13 Сентября 1895 г.

12435-589

ԳՈՐԾՈՂ ԱՆՁԻՆՔ

ԱՌՐԱՀԱՄ ԱՊԵՐ փողատէր. միջին հասակի
մարդ, ասիական շորով:
ԽՕՋԱ ԱՐԶՈՒՄԱՆ մի գիւղացի:
ԱՆԹԱՌԱՄ նրա կինը, աներում բանող:
ՄԿԻՃ Արրահամ ապերի ծառան:

Անցքը պատահում է Բաքվում, 1884 թ.

Ծանոթութիւն: Որ ձայնաւի վորրա դրած է շէշտ
նշանը ('), պէտք է այն ձայ-
նաւորը հնչել մեղմ: Շամախիի
բարբառում բացառականը վեր-
ջանում է ա'ն, ան, նան եւ այ
մասնիկներով:

Настоящій водевилъ подъ заглавіемъ
„Свадьба Микича“ разрѣшено Г. Глав-
ноначальствующимъ къ представленію
на сценахъ края. Октября 5 дня 1895 г.
г. Тифлисъ.

За Предсѣдателя Комитета
А. Ешиминевъ

Секретарь Н. Меликъ-Нубаровъ

Բեմը ներկայացնում է կէսասիական կէսերոպական ճաշակով
դահլիճ: Մէջտեղ, աջ եւ ձախ դռներ: Սեղանների վրա զոյգ
զոյգ լամպեր: Աջ պատի մէջ պատուհան, որի առաջ սեղանիկ
ծաղկամանով: Երեկոյ է:

ՏԵՍԻԼ 1.

Ա Բ Ր Ա Շ Ա Մ Ե Ի Մ Կ Ի Ճ:

Ա.Բ.ՐԱ.ՇԱ.Մ

Տեսնո՞ւմ ես, Մկիճ, առանց կնկայ տունը ինչ
դժոխքի է նման: Պատերը ինձ ուտում են: Ես ասացի
բարիկենդան է, Շուշանը այսօր կփռչմանի յետ կղալ:
Բայց չէ, սխալվում եմ: Ես չառ էլ հոգս չեմ անիլ:
Գնամ մի լաւ ձուկ առնեմ բերեմ, խորովի՛ր ուտեմ,
կարմիր գինին խմեմ, տեսնեմ օրներս ինչպէս է
անցնելու: Սյտեղ լինես: (Գնում է միջի դռնով):

Մ Կ Ի Ճ

Խեիճ ապեր: Ղուչըտ¹ դա՛ ֆա՛սա՛ն² փախալ ա,
մնացալ էս էրվիլով: Ինձ հարցունէս, մէղայ Աստու,

¹ Թուշունդ. ² վանդակից.

ուղղումամ լափ¹ ասամ, տէղն ա: Մարթս պէտկանամ
պա'նի լա'ւ ֆիքիւր² անի: Ալչան³ լա'ւ պոուղա,
համա դէ⁴ նբա չըհասածը այնա⁵ մին զա'հրմաբ⁶:
Ի'ւրի'ւչ պա'նա' նրա հասածը. որ տինիմէս էրկու
աղուիտ⁷ արանքըմը հուպտամ, չրախկոցը գէօգ-
նա'⁸ պա' ցրանըմ: Տի'ւ ապէրս. ասա ինքիտ մէծ
հօրս եաչըմը⁹, քինա' ցա'լ էս մին կնիգ էս առալ քի
ոտը հա'լա' հէբու չէ մէկալ տարի փայիզին¹⁰
տամնութումը տիրաւ: Իլի'ր Մկիճի պէս: Ինքիս
քսանօխտ տարական, ախչիգա'մ սիրա'լ երեսնօխտ
տարական: Դէ ուղորթա, էքուցվան օրը ա'նա'նց¹¹
կնիգի ա'թա'նց¹² (Իրան ցոյց տալով) տղին կթողնի,
քու Շիւչա'նիտ պէս հէրանց տուն կը փախչի: Հա'ր¹³
պա'նիս ա'լ ա'թա'նցա: Մտկով, խէլքով, խիտրու-
թունով¹⁴, ջուվալլաղութունով¹⁵: (Տխրեղով): Ու'ֆ.
պէրանս հախա¹⁶ ուրախ ա խօսըմ, համա¹⁷ սըրտըս
մըխկըտամա: Քու հօր տունիգի բարբադ¹⁸ իլի սէ'ր:
Տիւիգիտ¹⁹ մին ա'լա'մա'թ²⁰ ցաւ էս: Քեզի տես-
նամ քի դա'րդա'մա²¹ իլէս. սատկէս, տմկէս, չօ-
րանաս, տիգ իլէս կըպչէս դուվարան²², ա'լ պուք
չի կա'ս: Ա'չի²³ ա'ջա'ր²⁴ խաթի²⁵ չընդա'նք:
Տրանա առաջ սիրահարվողների վէրա' կծըծաղի:

¹բորթովին. ²մտածմունք, ³չլորը. ⁴բայց դէ. ⁵իսկական. ⁶թոյն,
⁷աղօրթիք ատամիգ. ⁸երկինք է. ⁹հասակումը. ¹⁰աշխարհ. ¹¹այս-
պէս այնպէս. ¹²ամէն. ¹³խորամանկութեամբ. ¹⁴չարամտութեամբ.
¹⁵թէն. ¹⁶բայց. ¹⁷աւերակ. ¹⁸գուրիգ. ¹⁹գերբնական. ²⁰ցաւամահ.
²¹պատիգ. ²²այ մարդ. ²³լաւ. ²⁴դժբախտութեան.

Հիմիգ քի ինձ ամ միտիգ անըմ, լափ ծէր արեւ,
ծըծաղ քի չէ, խէխչս ա կա'մ ինձ, խէխչս: Ախր Մկիճը
հո'վ, սէրը հո'վ: Մկիճը հօրդէ, Անթառանը հօրդէ:
Տէս պա'նի հօրդէ ա հասալ, քի Անթառանիս վէրա'
չարադրանք ամ կիրա'լ:

ՏԵՍԻԼ 2.

ՄԿԻՃ ԵՒ ԱՆԹԱՌԱՄ:

ԱՆԹԱՌԱՄ

(Միջի դռնով ներս գալով): Բարի երեկոյ
տեսանք այ Մկիճ:

Մ Կ Ի Ճ

Պարի'ւզի'ւն, Աստու պարին: (Կողմ): Ուրախ-
թունաս սըրտըս պլտոց տուրաւ: Խէր¹ իլի, այ
Անթառան: Ա'ս ժամաժամքին ա'լի հէ'նչ կայ:

ԱՆԹԱՌԱՄ

Ուրախութիւն է. աչքդ լոյս: (Ծիծաղում է):

Մ Կ Ի Ճ

Լիտող Աստուծը քէզիգին ուրախ պահի. լիսող
կէնաս: Ծըծաղմէ՜ս:

¹Բարի.

ԱՆԹԱՌԱՄ

Բարիկենդան է, ուրախ եմ:

Մ Կ Ի ձ

Աստոծ քէզի պարի կէնթան պահի: (Կողմ):
Փառք Աստու:

ԱՆԹԱՌԱՄ

Ապէրը տանն է°:

Մ Կ Ի ձ

(Տխրեց): Բա՛ս ապէրին հի՞նչ էս անըմ:

ԱՆԹԱՌԱՄ

Եկել եմ հիւր կանչեմ:

Մ Կ Ի ձ

Հ՛րմ: Քինա՛ցա՛լա՛ ծի՛ւզն առնի: Հա՛րա՛ս՝
կիկա՛՛: (Պառչաւ:) Անթառա՞ն:

ԱՆԹԱՌԱՄ

Հըը°:

Մ Կ Ի ձ

Ախր ես սպասիլա՛ն մէռայ:

¹—¹Հօրէս կգայ.

ԱՆԹԱՌԱՄ

Ուհ: Ե՞րբ ենք պրծնելու քո ձեռքիցդ:

Մ Կ Ի ձ

Մի՛ տանջիլ, խէխճ ամ. մէխկ ամ, տիլէր
Աստոծ կայ:

ԱՆԹԱՌԱՄ

Էհ, չեմ իմանում դու էլ խելքդ ինչ ես տանել
տուեր:

Մ Կ Ի ձ

Խա՛չ իմ ցէքիս չի: Ինձանա իլի չամմանըմ՝
քի հինչ կանամ: (Անքառաւ ծիծաղում է): Մի՛
ծրծաղիլ: Տա սէր ա, տա զարաֆաթ² չի: Սիրողը
խէլքն ալ տանիլ կտայ, ի՛ւրա՛ն ա՛լ: Տէս ա՛լ
պա՛նի Աստոծ հօրդէյ³ ա հառացուրալ քի, մօտիա
իրէսիս արուռը՝⁴ մրոացալամ: Ա՛լ մէռուն, ամօթ,
հարկ չի մնացալ ինձէտի:

ԱՆԹԱՌԱՄ

Ես չեմ իմանում դու ինձանում ինչ° ես գտել:
Հազարներով տներում աղջիկներ կան պառաւած,
քո աչքդ հէնց ինձ է տեսել: Փառք Աստծոյ, փեսա-
ցուն ցերեկը ճրագով են փնտռում հօ:

¹Չեմ իմանում. ²կատակ. ³որտեղ է. ⁴ամօթը.

Մ Կ Ի Ճ

Ես ալ քեզ ամ ճրաքով շուռ¹ կա՛մ ա՛լի²։
Իլա՛ն տեղով մի՛ն ոսկի, որ իմ սէրս քէզիգին ա՛
ճօ՛ կա՛լ³։ Հի՞նչ անամ։

ԱՆԹԱՌԱՄ

Տեսնող խօսողները ի՞նչ կասեն։

Մ Կ Ի Ճ

Առաջինի պա՛նի մեր մէջին թաքուն կլօխ
կ'պերանք։ Երկուինջինի⁴ քի Աստանայ թաքուն չի,
բա՛նդիա՛ն⁵ ա՛մ վախիլի՛ւ։ Ասըմա չախկալդան⁶
բօյի՛ւդ՝⁷ ասլան⁸ վար⁹։

ԱՆԹԱՌԱՄ

Իմանում ես որ մարդիս լեզուն չար է լինում
եւ շատ անգամ թացն էլ չորի կրակով է երվում,
Մկի՛ն։

Մ Կ Ի Ճ

Հարկս հարկաց, պատիւս արժանաւորաց։
Հասկանումս մըտկըտ։ Լափ արխէյին¹⁰ իլի քի,
նայ ալ իմ ցէքիս։ (Պսուղա.) Անթառա՞ն։

¹ման. ²էլի. ³ջուկել. ⁴երկրորդ, ⁵մարդկանցից. ⁶ 7 8 ⁹աղու-
էսից մեծ առիւծ կայ ¹⁰միսմիտ.

ԱՆԹԱՌԱՄ

(Կողմ)։ Ոչ ամուսինս իմանայ։ (Մկի՛ն)։
Ի՞նչ կայ։

Մ Կ Ի Ճ

Ախր քէչ հէտի՛ մի՛ն շարադրանք ամ կիրա՛ւ։

ԱՆԹԱՌԱՄ

Հիմի ամէն մի ծառայ էլ շարադրող է դարձել։
Եթէ դու էլ Մարտիրոսեանց ծառայի նման ես գրել,
թող մնայ։

Մ Կ Ի Ճ

Նա հինչի՞ վէրա՛յ ա՛ կիրա՛ւ։

ԱՆԹԱՌԱՄ

Սխտորի։

Մ Կ Ի Ճ

(Ծիծաղից քուլանալով)։ Բա քու տունիգիդ
Աստոծ չինի, Անթառան աղջիկ։ Աքա՛² բա՛ս սխտորի
մասին ա՛լ պա՛ն կիկիրա՛ն։ Հա, հա, հա։ Իմիգի՛³
մի՛ն ա՛լա՛մա՛թ պա՛նա՛յա՛ւ։

¹Բեզ համար. ²«Աքած» բառի կրճատած, աղջիկ. ³քնքշա-
ցրած «իմ» բառը, իմիկ.

ԱՆԹԱՌԱՄ

Դէ մին կարգա տեսնենք:

Մ Կ Ի Ճ

Նայ ալ ի՛մ ցէքիս: (Հանում է գրպանից փո-
ղանան. որի միջից խնամփով եւ ձեռքերն ու քիթը
սրբելով հանում է մի քուղի): Անգօջ¹ տի՛ր տէ՛ս
հինչ սըրտի կանձ խօսկեր ա: (Սկսում է կարդալ):

«Մատ այիպ, Մաղէրտ ա հի՛ւլօ՛ր հի՛ւլօր²,
«Պէ ոա պո, Պոօշնէրտ կըլօր կըլօր
«Ժամի տուռնան³ լէն ուսերիտ,
«Մատաղ արա, ա՛ս⁴ Մկիճիտ:

ԱՆԹԱՌԱՄ

Քո գրածդ էլ գիր կապելով ես կարգում:

Մ Կ Ի Ճ

Հեօլսա՛լա՛⁵ արա՛: (Կարդում է):

«Անթառանս հաւ կ'խաշի,
«Հորի մէջան ճիւր կ'քաշի.
«Հաստ կ'անէրը սըրտ կ'մաշի,
«Մատաղ կանի ա՛ս Մկիճին:

¹Ականջ. ²ոլորուն. ³դռնից. ⁴այս. ⁵համբերութիւն.

«Տափը սիպտա՛դ նախշ ունքերիտ,
«Շէկ մաղերով խելունք կըլխիտ.
«Տեղին խունդի երգան՝ վիզիտ,
«Թող փթաթվի ա՛ս Մկիճիտ:

«Ճակատտ ա ոսկի հէյլի²,
«Ես Մէժլում ամ, աի՛ւ մին Լէյլի³.
«Որ քէզ հազար սիրող իլի,
«Ցէքտ մէկնիր ա՛ս Մկիճիտ:

«Ես ծէր բախչին⁴ բաղ⁵ ամ աւըմ,
«Եկ քաշանք դամաղ⁶ ամ աւըմ.
«Զեարգա՛րի պէս հաղ⁷ ամ աւըմ,
«Ցէք մի քիցիլ ա՛ս Մկիճիտ:
«Մ'ասիլ Մկիճ ունքտ ծուռա ,
«Տիւ եկ սրտիս միտիդ արա՛.
«Աստոծ կանչի՛ր աղօթք արա՛,
«Արժանանաս ա՛ս Մկիճիտ:

Հինչպէ՞ս էր:

ԱՆԹԱՌԱՄ

Լաւ էր: Բայց մի տեղ մաղերիս սեւ ես ասում,
միւս տեղ չէկ:

Մ Կ Ի Ճ

Շատ ալ խրթինի՛ն չան քինա՛լ: Սէրան⁸

¹Երկար. ²հայելի. ³պարսկական «Լէյլի Մէժլում» պոետայի հե-
րոսներ. ⁴պարտէզին. ⁵այգի. ⁶զուարճութիւն. ⁷երգ. ⁸սիրուց.

քօռացած մարմը սեւ սիւլոնա՛դ կ'կարի՛ ճօ՛ կի՛ւն¹
Ծա՛ն² ա՛լ տիրա՛ւա՛մ: Ուղղումէս մին զիմզիմա՛³
անամ:

ԱՆԹԱՌԱՍ

Բարիկենդան է, լաւ կ'լինի: Երգի՛ր մին ուրա-
խանանք: (Ծիծաղում է):

Մ Կ Ի Ճ

(Վերցնում է սասիկ քարձր ձայն եւ երգում):
«Ճակատտա՛ր ոսկի՛ . . . » Պահ շատ պա՛ցիր
վէկալա: (Վերցնում է շաւ քաշ եւ հեկց մի նօսախ
վրա կանգ առած երգում է). «Ճակատտա ոսկի հէյլի,
ես մին Մէժլու՛մ, տիւ մին Լէյլի. . . » (Լսվում է
Աքրահաւի հազոցի ձայնը):

ԱՆԹԱՌԱՍ

Վայ ապէրը եկաւ:

Մ Կ Ի Ճ

(Զրեղով, զգացված շարունակում է.) «Քեզ
հազար սիրող իլի՛ . . . »:

¹Կարող է. ²ձայն, եղանակ. ³հանդարտ երգել, նուագել,
զուարճանալ.

ՏԵՍԻԼ 3.

ՄԿԻՃ, ԱՆԹԱՌԱՍ ԵՒ ԱԲՐԱՀԱՄ

(Մտնում է միջի դռնից):

ԱԲՐԱՀԱՄ

(Զուկը ձեռքին): Զայնդ անսպառ, այ ուստայ՛
Մկիճ. ձայնդ անսպառ:

Մ Կ Ի Ճ

(Լսում է եւ կողմ): Իստէ ան ասալ քի՛ ²սօ՛հ-
բա՛թին չիրին վախտընդա, մօլթանի գա՛լդի քի
Ալլա սախլասուն²: Ներողութիւն ապէր:

ԱԲՐԱՀԱՄ

Բան չունես: «Ներողութիւն»: Մին ճրադ
վառի՛ր:

Մ Կ Ի Ճ

Նայ ալ իմ ցէքիս: (Վառում է մի շունկ):

ԱԲՐԱՀԱՄ

Անթառա՞մ: Ի՞նչ կայ:

¹Վարպետ. ²—Առակ «Խօսակցութեան քաղցր ժամանակ,
մօլթանին մտաւ Թէ բարի լոյս».

ԱՆԹԱՌԱՄ

Մարտիրոս ապերը խնդրեց չնորհ բերէք
իրանց մօտ:

ԱՐՐԱՀԱՄ

Ի՞նչ կայ.

ԱՆԹԱՌԱՄ

Ոչինչ. բարիկենդան է, այնտեղ պաս բռնելու:

ԱՐՐԱՀԱՄ

(Խորաւսնկօրէն): Խօսք չ'կայ որ Շուշանն էլ
այնտեղ է լինելու: Հա՛, հա՛, հա՛:

ԱՆԹԱՌԱՄ

Դէ որ խմացաք էլ ի՞նչ ասեմ:

ԱՐՐԱՀԱՄ

Այդ լուրիդ պատասխանը մի՛ն աչքալուսի է
որ ասումեմ քեզ: Քո էլ աչքդ լոյս, մարդդ եկել է.
փողոցում լսեցի:

Մ Կ Ի Ճ

(Ծրագը վստած տեղափոխելով): Պարի'ւղի'ւն
ապերիս:

ԱՐՐԱՀԱՄ

Աստծոյ բարին: Տե՛ս այս ձուկը ինչպէսն է:

Մ Կ Ի Ճ:

(Հոտ տնկելով): Փա՛հ. շատ զանազաննա:
(Դնում է մի կողմ):

ԱՐՐԱՀԱՄ

Ձեռ չտաս: Մնայ կտանենք Մարտիրոսանց
տուն, այնտեղ կուտենք: Սա լաւ եղաւ. պատը
այնտեղ կբռնենք, մեր տան կ'բացենք: Ա. Մկի՛ճ.
հէնց խմանաս մի քիչ կաղում ես:

Մ Կ Ի Ճ

Հրամբէս ապեր. ոտս բի'ւղի'ւրմիշա՛¹ իլալ:

ԱՐՐԱՀԱՄ

Խօսքը ժամանակին կգայ: Անցեալ տարի
բարիկենդանին չէ՞ր որ կարծեմ էլի մի այդպիսի
բան պատահեց քեզ:

Մ Կ Ի Ճ

Հա սալղաթի՛² կոէ'լը՞:

¹ Սայմաբել. ² 1881 թ. խորհրդի թուրք եւ ռուս ամբոխի
կռիւր.

ԱՌՐԱՀԱՄ

Ի՞նչ կռիւ: Նստի՛ր Անթառամ: (Նստում եմ
քացի Մկիճը):

Մ Կ Ի Ճ

Բօնդուրի ¹ կռէվը:

ԱՌՐԱՀԱՄ:

Հա. պատմի՛ր տեսնենք նա ինչպէս բան էր:

Մ Կ Ի Ճ

Նայ ալ իմ ցէքիս: Ուռուսը տա՛սա՛ն² էր
կա՛մ, թուրքը տա՛նա՛ն: ² Մեք ալ մէր դուվարի³
տակին թամաշա ինք⁴ անըմ: Թուրքը քի շատացաւ,
զօռ առաւ ուռուսը փախաւ: Ուռուսը փախաւ, մեք
խառնվեցինք: Մին թուրքի կնիգ վերաս եկաւ,
ես իզինքիս⁵ ետ քաշեցի, թուրքի կնիգի մօտացաւ:

ԱՌՐԱՀԱՄ

Տեսնումե՞ս, Անթառամ, ինչ տեսակ կնիկար-
մատ է եղել:

Մ Կ Ի Ճ

Ձալմ⁶ կնիկ էր: Համամչի⁷ խանըմը նրա

¹ տակառագործի. ²—²այս կողմից այն կողմից. ³պատի.
⁴հանդիսատես էինք. ⁵անձս. ⁶քաջ. ⁷բաղնիսպան.

մօտին, մուկնի հա՛քի: Մօտացաւ դեօշիս¹ տախտա-
զին մի՛ն լափաշկայ²: Մէշկըս³ տուրի դուվարին
ոտս պա՛րցրացուրի քի թա՛փիգո՛վ⁴ փորին կուպ-
ցունամ, ոտս փոնեց: Ոտս փոնեց, հինչ փոնեց:
Քաշեց քաշեց, մին խէյլա՛գ⁵ տէղ տարաւ. ես ալ
ա՛ն մին ոտիս վէրա՛ տընգլի տալով—տընգլի⁶
տալով քինա՛մա՛մ: Բիրդա՛ն⁷ ոտս լափ պա՛րցրա-
ցրուց կպցրուց լափ քիթիս: Բիրդա՛ն քուռուշ
տուրաւ ինքի փախաւ, ես տունդուռուզիս⁸ վէրա՛
կպայ տափին:

ԱՆԹԱՌԱՄ

(Սասիկ ծիծաղելով): Ի՞նչ աներեսն է եղել:

ԱՌՐԱՀԱՄ

(Նոյնպէս ծիծաղելով): Յետո՞յ, յետո՞յ:

Մ Կ Ի Ճ

Կոխքս հախա՞ կոտրվէց, համա¹⁰ վեր կացայ
տրա քամազան¹¹ մի՛ն սալբանդ¹²: Չուժուշկը
թողացաւ փախաւ: Ես չուժուշկը վէ կալայ, մին
սալդաթ փոնեց բօղազաւ¹³:

¹կրծքիս. ²տփտակ. ³մէջքս. ⁴բացիով. ⁵բաւականի. ⁶միտոյ
վրա ոտտուտելով. ⁷յանկարծ. ⁸ետևիս. ⁹թէև. ¹⁰բայց. ¹¹ետևից.
¹²սալ. ¹³շնչափողիցս.

ԱՌՐԱՀԱՄ

Նա ինչու՞:

Մ Կ Ի Ճ

Ես ալ հա՛նց նայ ամ առմ՝ քի, ա՛գա՛նա՛մ՝
թուրքի գիււս ա՛մ², ա՛ն կնիգի ինձի հինչի չիքա՛ստ³
արաւ. ա՛գա՛նա՛մ ուռուսի գիւսամ, ա՛ս սալղաթը
ինձի հինչի՞նք խէխտըմ: Հա՛րնա՛խսա՛⁴. անօրան
տա՛մնա՛ կոխկս ա՛թա՛նց⁵ գի՛ւզգի՛ւրդ⁶ մնաց ալի:
(Ձեռիկն քողոյքը երեցնում է):

ԱՌՐԱՀԱՄ

Այդ ի՞նչ թուղթ է:

Մ Կ Ի Ճ

(Շրշկըրդիւսծ:) Հի՛նչ, Հը՞, Հի՛նչ թուղթ:
(Թափցնում է):

ԱՌՐԱՀԱՄ

Էլ մի՛ պապանձուիլ: Տեսնեմ:

Մ Կ Ի Ճ

Ոտերիգիտ տակին ապաղճապաղ⁷ անամ ապէր,
մին ա՛ս սա՛ֆա՛ր⁸ բախչի՛ր:

¹Եթէ. ²կողմ եմ. ³անդամալոյծ. ⁴ինչև է. ⁵այսպէս ⁶զրկված.
⁷ծոռոռալ. ⁸ամ գամ.

ԱՌՐԱՀԱՄ

Սկիճ, դու մին լաւ տղայ ես. դու վատ բան
անել չես կարող. ասա՛, մի՛ վախիւր. ախր ի՞նչ է, ի՞նչ:

Մ Կ Ի Ճ

Պարի ապեր. իրէսիգիս մի՛ պա՛ցիլ. համան-
չըմամ. կնիկարմատ կայ:

ԱՌՐԱՀԱՄ

(Անքառաւիճ): Կնիկարմա՞տ : Գնա՛ միւս սեն-
եակ: (Անքառաւ գնում է աջ դռնով): Դէ ասա՛.
մի՛ վախիլ:

ՏԵՍԻԼ 4.

ԱՌՐԱՀԱՄ ԵՒ ՄԿԻՃ:

Մ Կ Ի Ճ

Ապեր, թուղտը տալը տալու ամ, համա առաջ
մին քանի խօսկ ունամ:

ԱՌՐԱՀԱՄ

Դէ չուտ արա՛, գնալու տեղ ունենա՛ք:

Մ Կ Ի Ճ

Ապեր, աւետարանան կլօխտ լա՞ւ ա՛ տի՛ւս
կա՛մ:

ԱՌՐԱՀԱՄ

Աւետարանը այնպէս գիտեմ որ եթէ մին մա-
խաթ էս երեսից անց կացնես մինչ միւս երեսը,
ես կիմանամ թէ Մատթէոսի որ գլխով է անցել,
Մարկոսի որ տնով, Ղուկասի որ բառով, Յովհան-
նէսի որ տառով:

Մ Կ Ի Ճ

Այ ապրի ապերս:

ԱՌՐԱՀԱՄ

Ապա դու ինչպէ՞ս էիր ճանաչել ապերիդ:

Մ Կ Ի Ճ

Բա՛լիցա՛ւ:

ԱՌՐԱՀԱՄ

Բայց դու փորացաւդ չասացիր:

¹ Ինարկէ

Մ Կ Ի Ճ:

Ձիմ ա՛լ¹ մեղաոր մահկանացու անք:

ԱՌՐԱՀԱՄ:

Խեղօք խօսք էր: Բայց ցա՞ւդ:

Մ Կ Ի Ճ:

Ապեր, իմ ցաւս մին ա՛լա՛մա՛թ ցաւ ա: Համ
քաղցր ա, համ տա՛նք: Իմ ցաւս, ապեր, մին
ա՛նա՛նց ցաւս քի. հինչքան ի՛ւրի՛ւշի չամ ասըմ,
հինչքան թաքուն ամ պահըմ, ա՛նքան հօքիս փա-
ռաորվմա. սրբորս ուռչում: Հպարդանըմ ամ.
Կոռոզանըմ ամ. ա՛լ չամ ուզում քի մին դանա՞
մարթի իրէս տէսնամ: Բա՛ղ³ վախտ ալ ուզում ամ
ինձ ծովը քիցա՛մ խէխտամ: Համա վախըմ ամ կա՛ն
մէյիդի⁴ վերա՛յ ծըծաղան, ոտով կուպցընան, ասան
տրա ըռըմին մտիգ արա՛, տայալ ուսում առածների
ջա՛րգն ա՛⁵ ուղացալ ընգնի: Վախըմ ամ վերաս
ծըծաղան:

ԱՌՐԱՀԱՄ

Օ՜. անձնասպանին մեծ պատիժ կայ արքայու-
թիւնումը:

¹ Ամենքս էլ. ² հատ. ³ երբեմն. ⁴ դիակիս. ⁵ շարքն է.

Մ Կ Ի Ճ

Ապեր, ուղղօրթ ա քի մին կնիգ աղ ա իւա՛ր:

ԱՌՐԱՀԱՄ

Ինչպէ՞ս չէ. Ղովտի կնիկը:

Մ Կ Ի Ճ

Բա՛ս աւետարանը աղի մասին հի՞նչ ա՛ ասըմ:

ԱՌՐԱՀԱՄ

Ասում է «Եթէ աղն համեստ է, ի՞նչ համէ»: Ուրեմն թէ առանց աղի կերակուրին ի՞նչ համ:

Մ Կ Ի Ճ

Նա աղի մասին ա՛ ասըմ:

ԱՌՐԱՀԱՄ

Առակ է, Մկիճ, առակ: Դու էլ ես աղ, ես էլ եմ աղ, կնիկն էլ է աղ:

Մ Կ Ի Ճ

Մաշալայ¹ ապեր. վէրչը լա՛ւ պերիւր, մաշալայ:

ԱՌՐԱՀԱՄ:

Ի հարկ է առանց կնիկայ տունը ի՞նչի կ'նմանի:

¹Գովելի.

Այ քեզ օրինակ մեր տունը: Սրա համար էլ ասում է «մի՛ ղատէք»:

Մ Կ Ի Ճ

Հի՞նչ:

ԱՌՐԱՀԱՄ

Թէ ուրեմն կնիկ ուղղիւնների համար էլ անեղ դատաստան կայ:

Մ Կ Ի Ճ

Օհ պա՛ները տիժա՛րա՛ ցաւ:

ԱՌՐԱՀԱՄ

«Զի արձակեալն շու՛ն է»: Արձակ համարձակ կնիկ ո՛ւղղը շու՛ն է:

Մ Կ Ի Ճ

Բա՛ս ա՛լ զուռնիով հարսանիքի հօ՞րնա:

ԱՌՐԱՀԱՄ

Ասացի քեզ որ ամեն բան առակով է. չէ՞ որ «Երկնքի թռչնին իւր հացը նշանակված է»:

Մ Կ Ի Ճ

Տա լա՛ւ է՛ր:

ԱՌՐԱՀԱՄ

«Զի ես եմ վրէժխնդիր: Ես եմ ալֆանն եւ ծն»: վրէժ կառնեմ ասում է:

Մ Կ Ի Ճ

Օ՜ տիժա՛րա՛ցաւ:

ԱՌՐԱՀԱՄ

«Տէրի անունը օրհնեցէք ցնծղաներով եւ դափերով եւ զուռնիով»:

Մ Կ Ի Ճ

Տա լա՛ւ էր:

ԱՌՐԱՀԱՄ

Դէ հիմի ասա՛ տեսնեմ:

Մ Կ Ի Ճ

Իրէսս չի կա՛մ:

ԱՌՐԱՀԱՄ

Ասա՛. ասում եմ: Ուրեմն ես քեզ համար ո՞վ եմ:

Մ Կ Ի Ճ

Մին ա՛նա՛նց գիժութուն ալ ես ամ ուզում անամ: Աստանայ թաքուն չի, քեզանայ հի՞շնչ թաքուն:

ԱՌՐԱՀԱՄ

Բայց կնիկը օձ կլինի, թէեւ Աստուած չնորհաւոր անի:

Մ Կ Ի Ճ

Կնիգ ա՛լ կայ, կնիգ ա՛լ:

ԱՌՐԱՀԱՄ

Զա՛րգա՛րը ասում է «դատ կնկանից, դատ կնկանից»:

Մ Կ Ի Ճ

Էրված տեղն ա իլա՛լ ասալ ա ալի:

ԱՌՐԱՀԱՄ

Բաս հարմացուէ ո՞վ լինի:

Մ Կ Ի Ճ

Ես իմ չափս չըմացողը չամ: Իմ սիրա՛ծս Անթառանն ա:

ԱՌՐԱՀԱՄ

(Փոքսկացնում է եւ իրան զայրում): Ի՞նչ, ո՞վ: (Կողմ): Բա՞ս նրա մարդը:

Մ Կ Ի Ճ

Ապեր իսկի մի՛ ծըծաղիլ. տա սէրա. տա
զարաֆաթ¹ չի:

ԱՌՐԱՀԱՄ

(Կողմ): Սրանից մի ծիծաղալի պատմութիւն
կարելի է գլուխ բերել Մկիճ. ի՞նչ կ'տաս հենց էս
գիշեր ամեն բան իմ ձեռքովս գլուխ բերեմ, քեզ
պսակեմ վերջացնեմ:

Մ Կ Ի Ճ

Ախ ապեր. ոտերտ ճիւղ կանամ կ'խմամ.
մատերս ճրաք կանամ առաչիտ կ'վառամ: Էշտ
կիլա՛մ. հօրդէ ուզես, ինդէ կապի: Համա վախս
տայ ա քի² հարսանցուս սագլաս³ չիլի:

ԱՌՐԱՀԱՄ

Ե՛կ, Մկիճ, թողնենք այս բանը:

Մ Կ Ի Ճ

(Կողմ): Ասումա «Աղբլըմըդ խօջա Մա՛րքա՛րա՛,
օդա չախր իչա՛ն»⁴: Ապեր, դէ ասա՛ վի՛զիտ
կըտրըմ ամ ալի:

¹Կատակ. ²որ. ³համաձայն. ⁴Առակ. «խելօքներս պ. Մար-
գարը, նա էլ զինի խմող».

ԱՌՐԱՀԱՄ

Դէ լաւ, ես էս բոպէիս հարսանցուիտ համո-
զեցնեմ:

Մ Կ Ի Ճ

Լա՛ւ. ապեր. բա՛ս հարսանիքիս հինչքա՞ն
միս կուտվի. մին փո՛թ բօլա՞:

ԱՌՐԱՀԱՄ

Էհ. ի՞նչ ես ասում. որ չուտեն նա էլ շատ է:

Մ Կ Ի Ճ

Որեմն մին 5 գիւրվա՛նքա՛ բօլա:

ԱՌՐԱՀԱՄ

Ի հարկէ: Դէ գնա՛. ես նրան կանչեմ համոզեմ.

Մ Կ Ի Ճ

Ախր մին պա՛նա՛մ ֆիքիր³ անըմ:

ԱՌՐԱՀԱՄ

Հը՛:

Մ Կ Ի Ճ

Տի՛ւ ասըմես «մին փութը ա՛ գա՛նա՛մ չուտան,

³Բաւական է. ⁴մտածմունք.

հայ ալ շատ առ. ակոր ես վախումամ ուտան, հայ ալ
քիչ իլի:

ԱՌՐԱՀԱՄ

Դէ. ասած դու, հայ ալ իմ ձեռքես: Ամեն
հոգսը իմ վըզիս:

Մ Կ Ի Ճ

Ջան ապէր, ջան, ջան: Դէ մնացածը տա քեզ
կասի: (Յոյց և սաղիս բուրբը եւ սաղիս Աքրահաւիկն.
զնուլ և ձախ):

ԱՌՐԱՀԱՄ

(Կանչուլ և): Անթառամ:

ՏԵՍԻԼ 5.

ԱՌՐԱՀԱՄ ԵՒ ԱՆԹԱՌԱՄ

(վճնուլ և աջ կողմից):

(Մի փոքր քորիկն նայուլ և, ծիծաղուլ, եւ ցոյց
սաղիս Անթառամիկն):

Այդ ի՞նչ է:

ԱՆԹԱՌԱՄ

Ես ամենը գիտեմ: Գիտեմ եւ այն ինչ որ դու
գիտէք եւ ինչ որ պիտ ասէք:

ԱՌՐԱՀԱՄ

Մին բան եմ խնդրելու պէտք է չ'մերժես:

ԱՆԹԱՌԱՄ

(Կողմ): Տէր, դու չարը խափանես, բարին
առաջնորդես:

ԱՌՐԱՀԱՄ

Այս գիշեր պէտք է Մկիճի հարսնացուն դառնաս:

ԱՆԹԱՌԱՄ

Ապեր ու՞ղում ես ամբողջ քաղաքում խօսակ-
ցութեան եւ ծաղրի առարկայ դառնա՞նք: Միթէ՞
մեղք չէ:

ԱՌՐԱՀԱՄ

Առաջինը մեղք չէ. որովհետեւ ասված է
«բարիկենդանի օրերումն զանազան խաղեր արէ՛ք
եւ միմիանց ուրախացրէք: Հարսեր դրէք էշի
վրա կամ սուտ սուտ հարսանիքներ արէք եւ ծիծա-
ղեցէք»: Սա մէկ: Եկար, ո՞վ իրաւունք ունի խօսել
բարիկենդանի հանաքների վրա: Հենց սաղմոսն էլ

ասում է, «ուրախացէ՛ք սէլա՛» եւ կամ թէ «այլ-
լուիա»։ Այսինքն եւ Աստուած կտեսնի իւր ստեղծ-
վածների քէֆը եւ կասի «սէլա՛» այսինքն «շատ
լաւ պա՛հ պա՛հ»։

ԱՆԹԱՌԱՄ

Եթէ Աստծոյ ընդդէմ չէ, թող ձեր ասածը լինի՝

ԱՐԲԱՀԱՄ

Այ օրհնեալ լինեա։ Մկի՛ճ։ (Մկիճ ներսից։
«Հարնեհ»)։ Այնտեղ ի՞նչ ես անում։ (Մկիճ ներսից։
«Զուգլընաւ»)։ Լաւ, այստեղ ե՛կ. հարմնացուդ հա-
մաձայն է։ (Գնում եւ աջ դռնով)։

ՏԵՍԻԼ 6.

Մ Կ Ի Ճ Ե Ի ԱՆԹԱՌԱՄ

ԱՆԹԱՌԱՄ

Չ'պրծանք ձեռքիցդ էլի՝

Մ Կ Ի Ճ

Վերչը փափուկեցի՞ր՝

ԱՆԹԱՌԱՄ

Լինես ապերի մատաղը։

Մ Կ Ի Ճ

Իլա՛մ քու մատաղս։ Հիմի՞ ա՛լ չես թօղնիլի՛ւ
մօտանամ։

ԱՆԹԱՌԱՄ

Մ'ինչեւ անթառամ պսակս չ'լինի, մօտենալ չ'կայ։

Մ Կ Ի Ճ

Տի՛ւրդիտ ինձ էտի հա՛նց Անթառան էս ալի։

ԱՆԹԱՌԱՄ

Ձեմ սիրում քեզ. կողքս ծռռ է։

Մ Կ Ի Ճ

Գէնարալ կայ ոտ չունի։

ԱՆԹԱՌԱՄ

Ասում են վախկոտ ես։

Մ Կ Ի Ճ

Խա՛հչա՛լս¹ հա՛րա՛հ² աշխանըմը³ հարփայիս⁴
կլխան կախ արած։

¹Դաշոյնս. ²ահա. ³խոհանոցում. ⁴մահճակալիս.

ԱՆԹԱՌԱՍ

Ասում են պսակլած ես:

Մ Կ Ի Ճ

Հա հա հա: Ես թուրք ամ իլա՛լ ինքիս պա՛նա՛
բէյխա՛բա՛ր¹: Հա հա հա: Ես վախում ամ տիւ փսակ-
ված չիլէս: Հա հա հա:

ԱՆԹԱՌԱՍ

Ասում են ուղեցել ես մալական դառնաս:

Մ Կ Ի Ճ

Կա՛րմի՛ւր կինիա՛ն ա՛մ քուշտացա՞լ: Եօխսա՞
բօրչնամ³ սիրա՛լ:

ԱՆԹԱՌԱՍ

Ասում են խմող ես:

Մ Կ Ի Ճ

Նա Քեասպա՛րին տե՛ս:

ԱՆԹԱՌԱՍ

Ասում են թուղթ խաղացող ես:

¹անտեղեակ. ²թէ. ³պուր.

Մ Կ Ի Ճ

Մեղայ Ասոււ ա՛գա՛նա՛մ¹ քի փորճըղվածը²
տանձանոցան² ճօ՛ կիլ կարամ:

ԱՆԹԱՌԱՍ

Ասում են գող ես:

Մ Կ Ի Ճ

Նա գիժ—Բալասիին տե՛ս: Պրծա՞ր:

ԱՆԹԱՌԱՍ

Պրծայ. հիմայ տեանում եմ որ ամենքն էլ
զրպարակ են:

ՏԵՍԻԼ 7.

ՄԿԻՃ, ԱՆԹԱՌԱՍ ԵՒ ԱԲՐԱՀԱՄ

(Աջ դռնով գալիս է):

ԱԲՐԱՀԱՄ

Հը չ՛ պրծա՞ք:

¹եթէ. ²փոսիկ. ³տանձիկ խաղաթղթի անուններ.

Մ Կ Ի Ճ

Ապէր. յիմի ըմպաց քի ա'ս խելսճըմը մէխկ
չ'կայ: Մեր փախըլ¹ հայերը պա'ն չի մնացալ քի
վերա'ս չ'սարքան, քի ես զուամարբաղ² ամ, պիա-
նակայ ամ³, կո'ղ ամ, տայ ամ, նայ ամ: Աղա ասողի
սըրտին գիւլլա'ն⁴ կպչի: Ասողը ատնը մընա⁵, թա'ր-
թա'փիլ⁶ անի, գի'ւլլա'խըրով⁷ իլի, տեւածարով⁸:
Ասողի բարան⁹ կոնգըկծիգ¹⁰ իլի: Նրա օխտը պօրտը
տուռնաց տուռնի հաց հաւաքի: Ա' գա'նա'մ գօղըրուն¹¹
խօսող ա, կա' իրէսիս ասի:

ԱԲՐԱՀԱՄ

Լաւ, մի' չարանալ Մկիճ:

Մ Կ Ի Ճ

Չէ դա, ապէր. մեք ալ մին մարթի տղայ անք:
Մեք անք զարաֆաթի¹² քիցիմ, ախր եաղօղլին¹³
մին հի'ւշտի¹⁴ ա' բա'նդ, քի պա'նա'ն պա'ն տիւս
պէրի:

ԱԲՐԱՀԱՄ

Դէ լաւ գնա' կանաչ կարմիրդ կապի'ր. օրը
անցաւ: (Մկիճ գնում է ձախ դռնով): (Տալիս է

¹Նախանձոտ. ²խաղամօլ. ³արբեցող. ⁴գնտակ. ⁵արիւնում մնայ.
⁶թռնուայ. ⁷գնտախորով. ⁸դեւածարով. ⁹պալը. ¹⁰կանուածանար.
¹¹հիշտ. ¹²կատակի. ¹³օտարորդին. ¹⁴նշանի.

բանալին Անքառաւիճ): Ա'ս կամօղի բանալին: Դու
էլ գնա' զուգլի'ր թէ չէ քեզ չի սիրիլ: (Անքառաւ
գնում է աջ):

ՏԵՍԻԼ 8.

Ա Բ Ր Ա Հ Ա Մ Մ Ե Ն Ա Կ

ԱԲՐԱՀԱՄ

(Ձախ դռան մօտ): Մկիճ. մեր պապական
օրէնքը ոտնատակ չանե'ս, ձիք գտակս կ'դնես:
(Մկիճ ներսից. «Բա'ս իմ գաղաքանդիս² քի երկու
մանեք վեց շա'հիով աւ առալ»): Մօղան ինձ դու³
ես սովորցնելու: Թուրս էլ կ'բերես որ կնքահայրդ
եմ լինելու: Ի՞նչ կայ անքում ես: (Մկիճ ներսից.
«Չա'ֆնա'ն երս⁴ հուշի ա սաւ»): Դէ չուտ արա':
(Մօտենում է աջ դռան): Օրիո'րդ, դու ի՞նչ ես
անում: (Ներսից Անքառաւիճ ձայնը. «Բանալին չի
ընկնում»): Պա կնիկարմատ. բանը քեզ մնայ,
գիշէրը պէտք է այստեղ լուսացնենք: (Դնում է աջ):

¹արիբաղի գտակ. ²կոշիկներս.

ՏԵՍԻՒԼ 9.

Մ Կ Ի Ճ Մ Ե Ն Ա Կ

(Մտնում է ձախ դռնով):

Մ Կ Ի Ճ

(Երկարաքեւ չուխայ, կանաչ կարմիր քաշ-
կիկանկները խաչածեւ կրծքին սևցրած, մի ձեռքին
քուռ, միւսում վառած կիսաս մոմ: Երկար կոշիկ-
ներով, մի չիք երկար քաշկիկնակ գոտիից կախ, ձիւ
գտակով, քշերը կարմրացրած):

Փառք Քեզ Տէր, փառք Քեզ: Վէրչը հասանք
մեր մուրազին¹: Ուղօրմած հոքի մեծ մէքս կասէր
«առօուտ վեր կացար մին հրաժարամ ասա՛»: Ասօր
ասիլիս, Անթառանս աչկիս մին իրեւեց. ասեցի
Տէր ողորմեա՛: Հիմի հինչ կա՛րմի՛ւրա՛լա՛ թուչերս.
լափ, շամախեցիի ասած, թուչաս մոմ կ'վառվի
(Յածր ձայնով): Խօսկը մէր մէջին², խանրմիս քիրչա-
նան³ ամ կօ՛ղացալ: Աստու պա՛նի ըմանալ չիլիլ:
Հօ՞վ էր ըմանըմ քի ա՛ս քիչէր իմ փրսակս պետկա
իլէր: Համա Աստոծ ա՛նա՛նց պէրմունք արաւ քի

¹ ուխտին. ² տիկնոջս. ³ երեսի քսելու կարմիր սընգուր.

գիւշմա՛նիս ըռէլսը ճղեց: Նրա պա՛նի ըմանալ չիլիլ:
Տիւ տէ՛ս փայլիդի՛ քամագան հինչպէս ա կուպցրալ
ամառնը, ամառնի քամագան բահարը², նրա քամա-
գան ծմեռնը: Հիմի Անթառանը քի ինձ տեսնի
ա՛թա՛նց չարչախուտին³ կեցված, աչկին չի հաւա-
տի՛ւլի՛ւ: Կպչիլիւ ա՛ վիզա՛ս պուք չի կա՛լիւ:
Եարաք Անթառանիս պէս ալ կնիկ կայ աշխար-
քըմըս, ջան ա ջան: Հիմի գուռնիս ծա՛նը լիսողները
հարցնի՛ւլի՛ւ ա՛ն քի «տա հի՞նչ ա՛, տա հի՞նչ ա՛».
քի հարսանիք. «Աղա տա հո՞մ հարսանիքն ա՛»:
Մկիծի «Աղա հի՞նչ Մկիծ»: Աղա գիւմա՛շ Մկիծի:
Բա՛ղա՛ իմ անըմըս գիւմա՛շ⁴ տինողը սարսաղա՞⁵
իլա՛լ:

ՏԵՍԻՒԼ 10.

ՄԿԻՃ ԵՒ ԱՆԹԱՌԱՍ

(Թասակրաւով աջ կողմից մտնելով):

(Անթառան կեղծ լացով որպէս քե արսաս-
վում է): Տա հիմիգվանան հի՞նչ գիլաններ⁶ էս
թափըմ: Մի՛ լա՛ց լիլ. ամօթ ա. ուրախութունին
լա՛ց չան խառնիլ:

¹ Աշնան. ² գարնանը. ³ շքեղ հագւած խառն. ⁴ գովէշ. ⁵ յիմար.
⁶ կեռաս

ԱՆԹԱՌԱՄ

Ինձ համար պէտք է թանգագին շորեր առնես:

Մ Կ Ի Ճ

(Կողմ): Ես ալ ասեցի տեսնես հինչի ա' լա'ց իլիս (Անքառաւիհն): Կառնամ, հինչի¹ չամ առնիլ. կաննի' մին մակարիա¹ քինա'մ:

ԱՆԹԱՌԱՄ

Ժամացոյց եմ ուղու՛մ, կունի ոսկի եմ ուղում:

Մ Կ Ի Ճ

Նայ ալ իմ ցէքիս: Ամիսի հինգ մանէթը հու՞մ էտի ա'մ առնում:

ԱՆԹԱՌԱՄ

Ես ֆայտոնով եմ ման գալու:

Մ Կ Ի Ճ

Սաղ² իլի Բախիշ դայիս³. հո՞ր օրվան ֆայտօնչի⁴ դայիս ա':

ԱՆԹԱՌԱՄ

Ակնոց եմ դնելու, հովհար եմ բռնելու:

¹Մակարիի տօնավաճառ. ²ողջ. ³քեռի ⁴կառապան.

Մ Կ Ի Ճ

Ա' ջա' բա' լ¹ կանես. լա'ւ ա'լ կ'սազի:

ԱՆԹԱՌԱՄ

Երկար չլէյֆ² եմ կարել տալու, գլխարկ եմ դնելու:

Մ Կ Ի Ճ

(Կողմ): Տրա պօղերն ա³ իլա'լ, ես բէյիսա' բա'ր⁴: (Անքառաւիհն): Ա' չի⁵ քեզ բալ⁶ ալ կ'տանամ, հի՞նչ ֆիքիլի⁷ էս: Համա Անթառան. տէրտէրի առաջին կա'րմիլ¹ լի'ւ ա'նք է:

ՏԵՍԻՆ 11.

ՄԿԻՃ, ԱՆԹԱՌԱՄ ԵՒ ԽՕԶԱՅ ԱՐՁՈՒՄԱՆ

(Միջի դռնով):

ԽՕԶԱՅ ԱՐՁՈՒՄԱՆ

Ընթառանը ըստէ՞ղ ա: (Քիչ առաջ է գալիս եւ կանգնում):

¹լաւ էլ. ²ձիւր փեշեր. ³եղջիւրներ, ⁴անտեղեակ ⁵այ մարդ. ⁶պարահանդէս. ⁷մասածմունք.

Մ Կ Ի Ճ

Հի՞նչ «Ընթառան ա»:

ԽՕՁԱՅ ԱՐՁՈՒՄԱՆ

Մըէր օղլըշաղը:

Մ Կ Ի Ճ

Հի՞նչ «օղլուշաղ ա»:

ԽՕՁԱՅ ԱՐՁՈՒՄԱՆ

Մըէր անացիւն:

Մ Կ Ի Ճ

Հի՞նչ «ի՛նացի»:

ԽՕՁԱՅ ԱՐՁՈՒՄԱՆ

Մըէր խոխոց մա՛րը:

Մ Կ Ի Ճ:

«Խոխոց մա՛րը» հի՞նչ ա՛:

ԽՕՁԱՅ ԱՐՁՈՒՄԱՆ

Ըմբօ՜. «էտ հի՛նչ ա՛, էն հի՞նչա՛» թա՛ վէ՞րն ա: իմ կնէկս ըմ օղըմ է՛, իմ կնէկս:

¹Ընտանիք.

Մ Կ Ի Ճ

Բա՛զա՛մ՝ կնգանտ զարօւլչի՛ն¹ ի՞նք:

ԽՕՁԱՅ ԱՐՁՈՒՄԱՆ

Պա դէ հին՞ գիղա՛մ: Ասըմըն էն ա Ա՛պրա՛մ աղին տանը:

Մ Կ Ի Ճ

Բա՛ս մարիֆաթտ² Աստոծ կտրիւ Հարսանիքի տուն էս մտալ մին Աստոծ չնօօր անիի տէղ, կնգանտ կռեն էս բաշտամիչ³ արալ:

ԽՕՁԱՅ ԱՐՁՈՒՄԱՆ

Ըմբօ, էտ հի՞նչ հարսանիքի սօ՛հբա՛թ⁴ ա՛. կնէկս ըմ օղըմ է, կնէկս: (Անքառաւ ձեռքով քե-րանը քոնեղով, ուզում ե Խոջայ Արզումանիկ հասկացնել քե շոե): Ըմբօ՜, ըմբօ՜: Էտ հու Ընթա-ռանն ա: Ախչի էտ խէ՞ մատըշկայ ըս⁵ տա՛ռա՛լ:

Մ Կ Ի Ճ

(Ծիծաղում ե): Հա հա հա: Ա՛ս մարթըմը խաթա՞ կայ|. . . : Այ գըբըդ⁷ չնական. տա իմ հարսնացուս ա քի :

¹պահապան. ²քաղաքավարութիւնդ. ³սկսել. ⁴խօսակցութիւն. ⁵տիկին. ⁶ղժբախտութիւն. ⁷կոպիտ.

ԽՕԶԱՅ ԱՐԶՈՒՄԱՆ

(Սպառնալիս): Էյ՛. ես իմ կնէկս ծէքատ
առնողին.....

ԱՆԹԱՌԱՍ

(Ծիծաղում է): Վայ սիրտս գնաց:

Մ Կ Ի Ճ

(Անքառումին): Մի՛ վախիլ, մատաղ իւա՛մ
մի՛ վախիլ. Ապէ՛ր. ինդէան՝ մին թաս՝ ճիւր պէ՛ր
հարսս ի՛ւրա՛նա՛՝ քինա՛ց:

ՏԵՍԻԼ 12.

ՄԿԻՃ, ԱՆԹԱՌԱՍ, ԽՕԶԱՅ ԱՐԶՈՒՄԱՆ ԵՒ
ԱՐՐԱՀԱՍ

(Ա ջ դ ո ն ի ց):

ԱՐՐԱՀԱՍ

Այդ ի՞նչ է պատահել: (Ննասեղով Խօջայ
Արզունանին, մինչ Մկիճը Անքառումին փաղա-
ջումէ, Աբրահամը համոզում է Խօջայ Արզունանին
որ նա յո՞ւն):

¹Այն տեղից. ²բաժակ. ³իրանից.

ԽՕԶԱՅ ԱՐԶՈՒՄԱՆ

Պա դէ տնայէն խոի էլ ասի՛ լճի Բարիկեն-
թան ա վէշինչ: Էտ հիւր՝¹ տղայ ա: Չառչ Ռըս-
տամին տղա՞ն չինի:

Մ Կ Ի Ճ

Ես առ (Թուրք տղիս է Աբրահամին, մոռը
Անքառումին):

ԽՕԶԱՅ ԱՐԶՈՒՄԱՆ

Կիր ծնիս: (Գրպանից մի նամակ հանեղով
տղիս է Մկիճին):

Մ Կ Ի Ճ

(Առնում է նամակը եւ նայում կնէքին).
Փէչատը՝² աչկիս սեւ ա կա՛մ խէր՝³ իլի: (Բացում է
եւ կարդում): «Գթառատ եխպայր իմ. Մկիճ ապե-
րիտ քոյրական ողջուն»: Քի՛ւրս ա՛ կիրիմ. կիրա՛ծ
կիրիտ մեռնամ ա Գիւլնազ (Շարունակում է կար-
դայ): «Զա՛ռնչան աղաբաջիս՝⁴ օ՛մրը՝⁵ քէզ բախչեց»: Լիսա՛լ
ա՛մ, ուղորմի իւ՛րա՛ն. լա՛ւ ջան էր: (Կար-
դում է): «Մա՛մա՛ն ասըմ ա լիսա՛լ ա՛մ. Մկիճը
պապրոս ա քաչըմ. կիրի՛ աչկնեբս լիւսի. չնօօր իլի»: Ախ
այ փախըլ՝⁶ հայեր: Եա՛նի տայ ալ խա՛բա՛ր՝⁷

¹Ում. ²կիւրք. ³բարի. ⁴նոր հարս. ⁵կեանքը. ⁶նախանձոտ.
⁷լուր.

տալի պա՛հա՛ն: (Կարդում է): «Դադա՛ն¹ ալ ութ
ամիս էր ոտնահեղի² էր ընդալ. փորացաւան պա՛-
րա՛գա՛լ էր չօ՛փ կըտըրվալ: Մէք հալա ընդալինք.
փող չ՛կար: Անցկացած չա՛պա՛տ դադաչը մէ՛ մէ՛...
մէ՛ռալ ալ...»։ Վա՛յ դադաչս վա՛յ: (Թուրացած
նստում է մի սքոռի վրա եւ շալիս): Վայ դադաչս
վա՛յ: Ախր ես հա՛նց արագը տեսալ ի՛: Ախր հանց
իմ սըրտըս մին ըշխին էր տուրա՛լ: Դադաչս վա՛յ,
դադաչս վա՛յ: (Թուրքը ձեռքից ընկնում է):
Տարինը տաններկու ամիս տրա նրա տունըմը գի՛ւ-
լով⁴ մեաք⁵ պիժա՛նող դադաչս վայ: Ասորվան օրը
տի՛ւ պէտկ ա մինիգ դանա՛ Մկիճիտ հարսանիքին
մակարները կանչի՛ր: Հակառակի պէս իմ ուրախու-
թունիս սուքըշիվան⁷ խառնող դադաչս վայ: Ես
ա՛ս դա՛րիբ⁸ անգըմը ծեղ էտի ա՛մ չալը⁹ կա՛մ:
Աչկտ հո՛վ կապեց այ դադա՛չ: Աչկիտ սեւ սիպտա՛գ
Մկիչիտ քեզ ղուրբա՛ն¹⁰ իլի՛: Ա՛ջա՛բ¹¹ եթիմ¹²
մնացինք այ Գիւլնազ քի՛ւրիգի՛ս: Լա՛ցիտ լա՛ցիս
խառնի՛ այ Անթառան, այ ապէր: (Արգոռնակին):
Այ քու ոտիգիտ կոտրվէր ոչ ասորվան օրը իստէ
ոտ տինիւ: Տա հի՛նչ սեւ արիւր տիւ իմ կլիսիս իմ
հարսանիքիս: Վայ վայ վայ, վայ վայ: Վայ դադաչս
վայ, վայ: (Նստնակը Աքրահանը վերցնում է եւ

¹Հայրիկ. ²լուծել. ³նախագգացումն ⁴վարդաշուր. ⁵մէխակ.
մի հատիկ. ⁶տուգու լաց. ⁷օտար. ⁸ջանք. ⁹մատաղ. ¹⁰լաւ. ¹¹որբ.

աչխից անցնում): Փորը մէշկան¹ կպա՛ծ, երգան²
բօյիտ³, երգան բեղիտ, պլօզ պլօզ աշկերիտ Մկիչիտ
մատաղ իլի դադաչ: Տարինի տաններկու ամիս մին
թաս⁴ ա՛րա՛ղի կարօտ դադաչս վա՛յ: Ու՛ֆ Ապէր:
Հո՛վ ա տեսալ քի կանանչ կա՛րմիւրտ կապած,
Շահիլ ջուվան⁵ հարսնացուտ կոխկիտ կաննած, տիւ
հօրտ մէշիդին⁶ օխշաթմիշ⁷ անես: Ու՛ֆ Ապէր.
տա կազեթ⁸ քիցիլի պա՛հա՛ն: Հի՛նչ ես կարթըմ:
Օրը հի՛ւնչի՛ւրիւ՛ գի՛ւն⁹ տրա նրա ցէքին թագվող
դադաչս վա՛յ: Ախ այ քարասըրտ դադաչ, տիւա՛լ
մէռնիլի վախթ քիթա՛ր: Ու՛ֆ ու՛ֆ: (Խօջայ Ար-
գոռնակին): Իրէստ պա՛րզ. լա՛ւ նամակ պէրիւր ինձ
էտի, հիմի ա՛լ առաչիս տանձանոցի սալդաթի¹⁰
մնան եկալ ես կաննա՛լ: Վայ դադաչս վա՛յ:

ԱՌՐԱՀԱՄ

(Մկիճիկ): Սո՛ւս սո՛ւս սո՛ւս: Այ տաւար, դու
որ կարդալ չես կարողանում, էլ ի՞նչ ես էշի նման
զոռում, իմ տունս սուգի տուն չիւում:

Մ Կ Ի Ճ

(Դեռ լացակնած): Հի՛նչ ա՛ կիր՛ած:

¹Մէշքից. ²երկար. ³հասակից. ⁴թագած. ⁵մատաղացու ⁶գիւ-
կին. ⁷սագացել. ⁸լազիւր. ⁹միշտ. ¹⁰տանիքի գիւնոր
խաղաթղթի.

ԱՌՐԱՀԱՄ

Զահրմար¹ է գրած. կարդա՛ր քոռացած աչքե-
րովդ. (Կարդում ե ինքը): «Դադաշը մեռալ ա
մէռալ»: (Յոյց տալով Մկիճին): Յետո՛յ, կարդա՛:

Մ Կ Ի Ճ

(Կարդում ե աջերը սրբելով): «Մէռալ ա
մէռալ, ետ ա եկալ»: (Թոշում ե տեղից կարդում ե):
«Հիմի փառք Աստծոյ բաղար է գնում»: (Սասիկ
անաչելով): Վա՛շշ:

ԽՕԶԱՅ ԱՐԶՈՒՄԱՆ

Ես ըրմացալ ըմ. ըտա իւրան ապօ՞րն ար թաղըմ:
(Մկիճին). Ատա զուռնաչու տղայ, էտ կիրբտ լընա՞²
քու հա՛րա՛³ տուվալ, էտ հիբը՞ մեռաւ:

Մ Կ Ի Ճ

Ա՛լ սուս արեցէ՛ք քի քիչ էր մնացալ բիա-
բուռ⁴ իլինք. լա՛ւ պրծանք: Աստու պա՛նի ըմանալ
չիլիլ: Նա ուրախութունիս սուք խառնեց, որ ի՛ւրա՛ն
չ՛մօռանանք: Փառք ի՛ւրա՛ն. (Ուրախացած): Ա՛յի
Նա ասալ ա աս՛ ի՛ւրի՛ւզի՛ւն Մկիճի հարսանիքի
իլի, հա՛նց իլիլի՛ւ ա՛լ ա՛լ ա՛լ:

¹Թոյն. ²հե՛յ. ³հայր. ⁴խայտառակ.

ԱՌՐԱՀԱՄ

Զուկը Խօջայ Արդումանը վերցնի եւ խաչ-
եղբայր դառնայ: (Խոջայ Արդուման ձուկը վերցնում ե
միջի դռան ձախ կողմում կանգնում): Ես էլ
այստեղ կանգնեցի: (Կանգնում ե աջ կողմում. Անքա-
ռաւ մօտը տալիս ե Մկիճին, կանգնում ե մեջ տեղ):
Ապա Մկիճ. մին մեր նախնի գեներալի նման ե՛կ
հարսնացուիտ կոնակի՛ր գնանք թէ չէ Մարտիրոսի
աչքը հիմայ ջուր դառաւ: Դէ հա:

Մ Կ Ի Ճ

Նայալ իմ ցեքիս: (Բեմի սուաջի ձախ անկիւնից
շտապում ե միջի դռնով. Աքրահաւ բուրբ հա-
նում ե որ նրա գլխին դռան վրա պահի, Մկիճ
սասիկ վախենում ե եւ յե՛տ յե՛տ գնում):

Պատկեր:

22
15

m. 4

4986

